

Handwritten text, possibly a signature or title, in black ink.

II R
4858

M. II, 157.

42, 19.

DISPUTATIO IURIDICA
DE
DONATIONE
PRINCIPIS,

Quam
PRÆSIDÈ

IO. HENRICO BERGERO, D.
Potentissimi Regis Polon. & Electoris
Saxon. in summo Provocationum Senatu Consilia-
rio, Collegiorumque Iuridicorum, quæ Vitembergæ sunt,
nec non Iudicii inferioris Lusatiaë Assessore, & h. t.
Ordinis sui Decano,

IN AUDITORIO ICTORUM
ad diem II. Octobris M. DCC.

Publice defendet

AUCTOR

HENRICUS a BUNAU,
Eqves Misnicus.

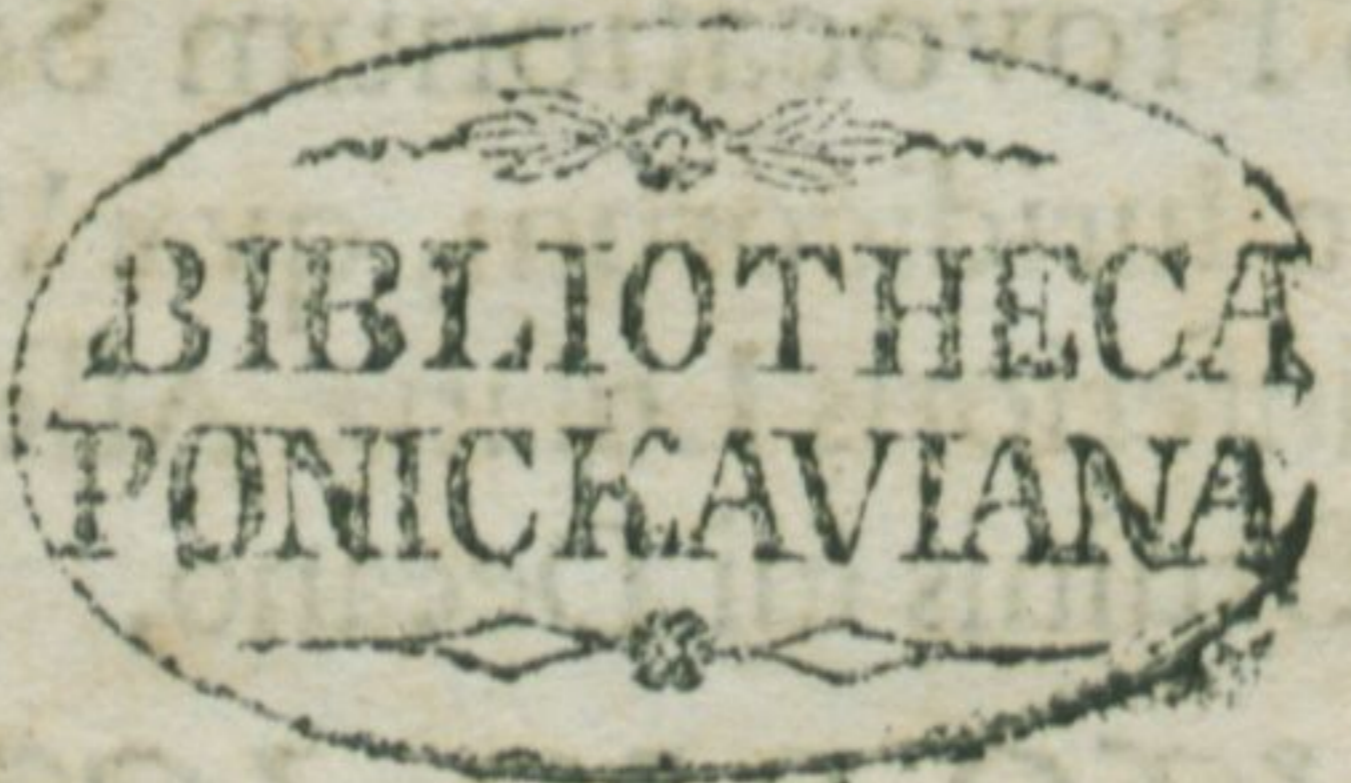

VITEMBERGAE,

Typis CHRISTIANI SCHRÖDTERI, Acad. Typ.

DISPUTATIO JURIDICA
DE
DONATIONE
PRINCIPIS

JOHANNES BERGERO, D.
Potentissimi Regis Polon. & Electoris
Saxon. in summo Praesidentis Senatus Collegii

AUCTOR
HENRICUS BUNAU,
Edes Nihilicus

Typis Christiani Schönbaueri, Acad. Typ.

SERENISSIMO EIDEMQUE REGII GENERIS
PRINCIPI AC DOMINO

DOMINO

FRIDERICO

AVGVSTO

ELECTORATVS SAXONICI

HEREDI

DVCI SAXONIAE IVLIAE CLI-

VIAE AC MONTIVM ANGRIAE AC

VESTPHALIAE. LANDGRAVIO THVRINGIAE

MARCHIONI MISNIAE ET VTRIVSQUE LVSATIAE

BVRGGRAVIO MAGDEBVRGICO PRINCIPALI CO-

MITI HENNEBERGIAE COMITI MARCAE RA-

VENSBERGAE ET BARBY DYNASTAE

IN RAVENSTEIN

PRINCIPI AC DOMINO MEO

CLEMENTISSIMO

MAGNVM INCREMENTVM ET FELICITATEM

PERPETVAM

CELSISSIME IDEMQVE REGIE
PRINCEPS

SERENISSIME
ELECTORATVS SAXONICI
HERES

DOMINE CLEMENTISSIME

ET si nondum eo aetatis progressus
es, vt de literarum et disciplinarum
studiis existimare, et, expensis do-
ctrinae momentis, quae meritis cu-
iusque respondeant praemia, Diuorum
exemplo Maiorum proponere, possis: ta-
men ne haec quidem in praesens me impe-
diat ratio, quo minus primum Academicae
indu-

industriæ fructum et Tibi, DOMINE,
pie feram, et pietatis, cuius religiosa qua-
dam lege Tibi teneor, munere matu-
re perfungar. Equidem recordor, ortus
Principum diuinos et incunabula sacra
augustaque esse, quæ qui parum veretur,
nil dubitandum est, quin in spem pu-
blicæ salutis peccet, nec futuræ adeo
felicitatis messe dignus sit iudicandus,
qui herbescentem eius segetem asperne-
tur. Nec vero alium simplicem magis
rectumque, et sola communis boni expe-
ctatione nixum, nouimus honorem, quam
qui cunis Principum, vltimæque habeatur
pueritiæ, abs qua illecebra commodi, et
assentandi necessitas, longissime absit. For-
tunatos vt feram populos, quibus liceat hoc
tali nascentis reipublicæ tempore, ab omni
foedæ adulationis, et sordidi illiberalisque
quaestus suspicione alienissimo, hos, quo-
rum auspiciis stabunt, sancte et integre co-
lere, eorundemque auguria, et regendi
omina, precibus votisque, ad ipsa delatis
cre-

crepundia, consecrare. Quod quidem fieri, quanti publice referat, cum praeclare ciues, DOMINE, Tui intelligent, nemo tam proiectae est audaciae, quin ineuntis aetatis Tuae auctum veneretur, nemo reliqui aeui tam negligens ac securus, quin pro incolumitate Tua suscipiat vota, omnes demum, crescere Amorem Deliciasque humani generis, et florentissimum praestari iuventutis Principem, ac robore firmari Saxoniae Munimentum, certatim exoptant. Etenim qui Te, DOMINE, propius intuentur, regiae stirpis notas facile agnoscunt, et acrem oculorum vim, ardorem oris, frontem explicatam, ac lineamenta cetera, quae Inuictissimi Progenitoris maiestatem imitantur, in eam interpretantur sententiam, ut nil, nisi quod mediocri modum sortis magnitudine praestantiaque sua excedat, a teneris inde vnguiculis de confirmandae aetatis Tuae coeptis augurentur. At quibus cognitum est, quam sanctis decorisque vitae praeceptis

ptis ad magnae cultum fortunae tenellus
formeris, et quanta eminentis vndique vir-
tutis indoles, quamque non obscuri, qui
in illustribus animis annorum cursum mi-
nus expectant, insitae laudis igniculi, in
puerulo fulgeant, ii demum, licet, sub-
sidium patriae, et moribus ingeniisque
perfugium, a pubere aetate Tua pollicean-
tur. Quo fit, vt Saxones, dum REX
Martius foris et in disiunctis terrarum
oris inter arma versatur, Solis, domi orien-
tis, aspectu desiderium curasque leniant,
nec secus, ac certum caelestis gratiae pi-
gnus, Te retineant et complectantur. Ego
vero vti nemini horum religione obsequii,
qua Tibi, DOMINE, sanguinis iure ar-
ctissime omnes coniungimur, temere ce-
dendum putem, ita piam eiusdem reue-
rentiae, in intimo infixae sensu, significa-
tionem, qua vna queo primitiarum Aca-
demicarum consecratione, demississime
dare audeo, qui vberimum optati fru-
ctum cepisse videbor, si infimus seruitii lo-
cus

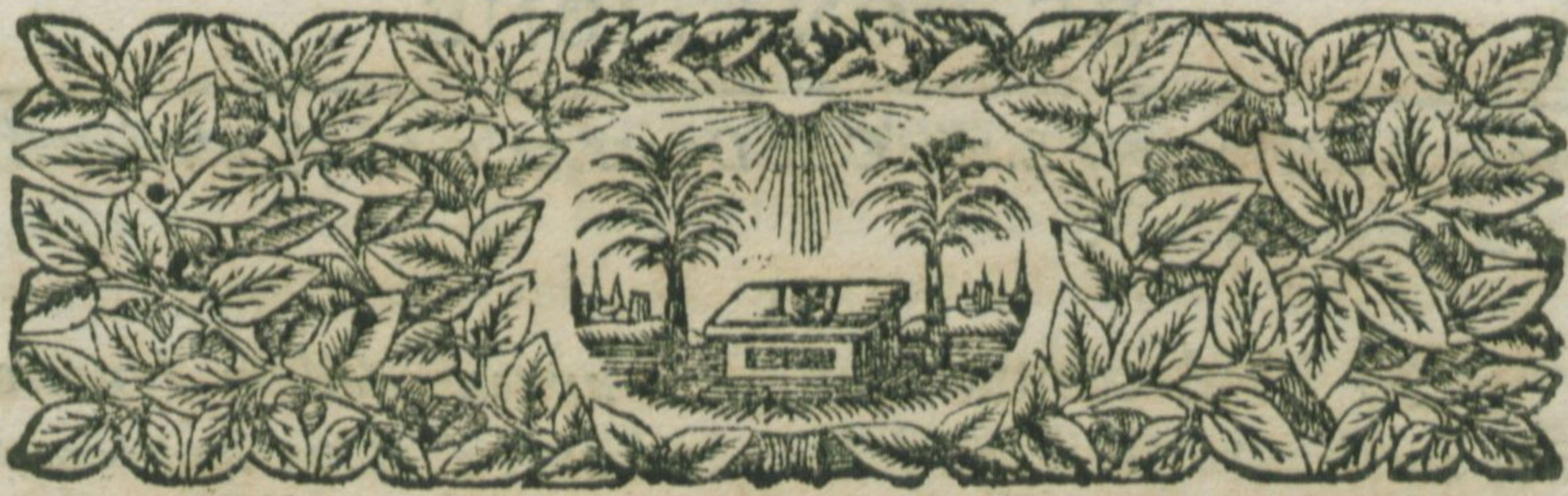
cus apud Te mihi relinquatur. Interea
Summum rerum humanarum Statorem
publica voce comprecor, vt Te, DOMI-
NE, sinu foueat, et bonorum praesidio
fospitem seruet, progressuque aetatis re-
giis cumulatum ornamentis, in gloriae fa-
stigium prouehat, quo Auitum Paternum-
que decus virtutum imitatione assequare,
et noua laudum, siqua fieri possit, acces-
sione locupletatum ad seram posterorum
memoriam propages.

SERENITATI TVAE

Vitembergae in Saxonibus
V. KL. Octobris

Subiectissimus
deuotissimusque

Henricus a Bunau.

I.

Donationum uti varia in Jure genera sunt, quæ diversimode a se invicem distingvuntur: ita ea differentia, qua aliæ se habent instar *modi*, aliæ vero tantum instar *tituli*, una ex præcipuis est. Eodem res recidit, si dicas, donationum quasdam *jus in re*, quasdam vero *jus ad rem* tribuere. Non puto opus esse, ut explicandis hisce terminis diutius immoremur, cum extra dubium sit, illos inter communissima atque indubitata juris principia locum suum sortiri. Accuratus autem cogitandum erit, quænam donationum species unicuique ex recensitis generibus assignanda sit; DD. enim ea de re diversæ sunt sententiæ. In expedito quidem est, *donationem inter vivos regulariter tantum titulum tribuere*. Antiquitus enim hæc donatio obligationem ad agendum efficacem non produxit; postea vero vi *L. 35. C. de donat.* in numerum pactorum legitimorum venit, atque adeo ultra effectus juris ad rem operari nequit. Nec quisquam, opinor, dubitabit, *donationem mortis causa instar*

Donationum in genere differentia.

A

modi

modi se habere. per L. ult. C. de Donat. m. c. L. I, §. ult. junct. L. 2. de public, act.

II.

Quaedam donationes inter vivos dominium sine traditione transferunt.

earumque tres sunt, Prima.

At illud controvertitur; *annon quaedam donationes inter vivos eodem effectu gaudeant, ac donationes mortis causa*, ut adeo dominium ipso jure, nulla licet accedente traditione, transferant? Quam quæstionem omnino *affirmamus*, atque ejusmodi donationum *tres species* dari asserimus. Prima ex illis est *donatio propter nuptias*; quod quidem nonnulli oppugnant. Certe Strauchius *Dissert. ad Jus Justin. 3. tb. 20.* dominium rei propter nuptias donatæ, ad uxorem transire, negat. Rationes ejus duæ sunt: I. quia, inquit, hypothecam habet mulier, dominium habere nequit, & II. frustra interdixisset Justinianus in *Nov. 61.* marito alienationem, & oppignorationem, si dominus amplius non esset. Verum non tantæ sunt hæ objectiones, ut a sententia nostra discedere necessum habeamus. Nam, quod ad priorem attinet, distinguendum est inter dominium jure communi, & dominium jure singulari; quorum alterum quidem hypothecæ jus absorbet, alterum vero, cujusmodi etiam uxori in re propter nuptias donata tribuimus, cum eodem stare potest; ut recte Hahnus *ad Wesenbec. de jur. dot. n. 11.* cui tamen in exemplo ibidem de re legata adducto, non assentimus, propterea quod legatario hypothecam quidem tacitam in aliis rebus hereditariis, non vero etiam in ipsa specie legata, competere *lex* ab eodem commemorata *l. C. Comm. de leg. evincat.* Neque vero necesse est, ut eodem confugiamus; cum aliud in promptu sit exemplum in venditore, qui
fibi

fibi in re vendita, pretii nondum soluti nomine, dominium reservat; hoc enim similiter non est ordinarium, sed subsidiarium, idemque in securitatem venditoris ad obtinendam in pretio prioritatem comparatum, atque adeo effectum cum hypothecæ jure coincidit. Unde etiam periculum rei venditæ ne eo quidem casu remanet penes venditorem; neque venditor, non soluto pretio, potest rem venditam absolute a possessore vindicare, sed solum instar creditoris hypothecarii petere, ut, donec sibi satisfiat, res reddatur, vid. Dn. Præsid. *Resol. Lauterb. tit. de Leg. commiss. animadv. ult.* Quantum ad posterius momentum, constat, aliquando ei, qui non est dominus, alienatione interdictum esse, v. c. possessori rei litigiosæ. Confer. D. Thom. *ad Strauch. loc. cit.* Nostram autem sententiam confirmat non solum *L. 29. C. de jur. dot.* ubi expresse dispositum est, uxorem istiusmodi rem a quovis possessore vindicare posse, sed etiam *auth. permissa C. de don. ant. nupt. ibi. actionem in rem* quibus verbis in jure rei vindicationem intelligi, demonstratur ex *L. 23. §. 1. C. de SS. Eccles.* Accedit, quod in *§. 3. Inst. de Donat.* donatio propter nuptias ab ipsomet Imperatore inter modos acquirendi dominium referri videatur. D. Thomas. *loc. cit.*

III.

Secunda est *donatio ecclesie, aliisve locis piis aut civitati, facta*, hæc non minus, ac præcedens dominium ipso jure, sine traditione transfert. Fateor quidem, hæc vulgo ignota esse; verum rem ita se habere, satis perspicue evincitur ex *L. 23. §. 1. C. de SS. Eccles.* Tertia

Secunda.

Tertia.

A 2

tia

tia denique quæ in hunc censum venit, est *donatio Principis*, quam in sequentibus latius explicaturi sumus.

IV.

*Quis per
Principem
intelligatur?*

Ut itaque omnia ordine procedant, principio videndum erit, quisnam *per Principem hic* intelligatur? Facilis ex Politica est responsio: illos nempe hoc nomine venire, qui in Rep. Supremi sunt, seu, ut propius dicam, *qui majestate gaudent*. Jam quidem latissimus se aperiret differendi campus de variis Rerump. formis, de majestate & modis eam acquirendi, exercendi aut amittendi. Verum, cum hæc ad forum nostrum non adeo spectent, ea Politicorum ulteriori discussioni relicta, hic præsupponimus. Illud vero magis ad Jurisprudentiam, præsertim publicam, accedit, ut videamus, *quinam in Imperio nostro Romano-Germanico Principes* hoc sensu audiant? Certum quidem est, *Imperatori* hunc titulum denegari non posse; nec tamen ei soli tribuendus erit. Cum enim Imperii nostri regimen ita comparatum sit, ut Cæsar *Ordines* tanquam coimperantes admittere debeat, secundum dispositionem *J.P. art. 8. §. gaudeant 2* consequitur, Cæsarem solum vocabulo Principis in Germania intelligi non posse. Ut itaque breviter me expediam, sequenti regula negotium confici posse, puto: *Cuicunque in Germania vel majestas vel superioritas territorialis* (Germanicè *Lands-Hoheit*) *competit, ille quoq. sub nomine Principis venit*, hac tamen differentia, ut is, qui majestate gaudat, seu Cæsar, respectu totius Imperii Principis nomine recte appellari queat: illi autem, quibus superioritas territorialis competit, i. e. Status solum ratione territoriorum suorum hoc elogio insigniantur.

Operæ

V.

Operæ autem pretium erit, ut super nobilissima hac materia mentem nostram clarius explicemus, ne quis contradictionis aut erroris nos infimulet. Namque cur *Status Germaniæ nostræ Principum titulo* honoremus, rationem dedimus eam, quod *coimperantes* sint; vocabulum autem istud, ut ambiguum est, ita facile, in falsam sententiam pertrahi posset. *Primo enim illi dicuntur coimperantes, quorum consensu ac beneplacito ad exercenda primaria majestatis jura opus est, adeo ut, istis contradicentibus, jura ista regulariter in actum deduci nequeant; cujusmodi Status in regnis limitatis, veluti Anglia, deprehenduntur. Et tales personæ, quamvis insigni gaudeant præeminentia, Principes tamen appellari nequeunt. Deinde coimperantium nomine veniunt, qui, utut certæ alicujus Reip. membra constituent, propria & independente aliqua potestate gaudent, vi cujus nonnullos actus, majestati alias proprios, pro lubitu ita efficere possunt, ut a nemine irriti reddi possint; iique demum Principum encomium merentur.*

Quinam sint coimperantes?

VI.

Talem autem potestatem ordinibus Imperii nostri Romano-Germanici competere ex constitutionibus fundamentalibus liquido ostendi potest. *Primo diximus illam potestatem esse Statibus propriam, quia eam suo nomine exercent, nec Imperatoris aut Imperii ullam mentionem faciunt; quod tamen in potestate mandata secus esse, cuilibet notum est. Consentiant etiam Jurispublici DD. in primis Kulpisius (alioquin in hac materia non adeo facilis) ad Monzamb. P. 2. c. 5. §.*

Superioritatem Territorialem esse propriam.

ult. Secundo potestatem hanc independentem fecimus, quod procul dubio nonnullis absonum videbitur. Verum, antequam rationes ejus rei adducamus, duæ quæstiones probe discernendæ erunt, quarum altera est: *an Status ipsi & in omnibus independentes sint?* altera, *an Statibus potestas quedam independens competat?* Priorem quæstionem negamus. Enimvero missas facimus rationes vulgi, quod sc. Status se Imperatoris omnium subjectissimos (Ihro Majestät Allerunterthänigste) profiteantur, aut quod ille his non raro pro imperio quid injungere videatur, (so befehlen wir euch) &c.) quum non titulorum formularumve inania aut faciem externam, quæ ex antiquo statu Monarchico remanserunt, sed vim rei atque negotii indolem spectanda esse, dudum confecerint eruditi. Vid. Monzamb. cap. 6. §. 4. Sed alia adsunt, quæ Status non penitus absoluta potestate præditos esse, revincunt. Unum, ne longiores simus, adduxisse sufficiat, quod sc. Cameram Imperii, Judiciumve Aulicum, pro Judice competente, agnoscere necesse habeant, *J. P. art. 17. §. 7.* ex quo de eorundem subjectione satis liquet.

VII.

ac independem,

Quod vero ad posteriorem quæstionem attinet, eam affirmandam esse, nulli dubitamus. Nec contradictionem involvit, aliquem certo respectu dependentem esse, & nihilominus alia ratione independente aliqua potestate frui. Objicit quidem Kulpifius, potestatem Statuum ex Superioritate territoriali oriundam propterea non posse independentem vocari, quod sit *beneficiaria*. Verum, quod pace tanti viri, qui hodie inter Juris Publici Scriptores citra controversiam Principatum tenet,

tenet, dixerim, hæc rem conficere minime videntur. Si enim *re* beneficiarium idem significat, quod precarium, Statuum Superioritati territoriali idem nullo modo applicari potest, quandoquidem illa per constitutiones Imperii fundamentales, præsertim per *J. P. art. 8. & Capitulationes Imperatorum* adeo firmata est, ut nihil minus quam precaria sit, prout statim ostensuri sumus. Sin autem beneficiarium indicat id, quod ex alterius beneficio profectum est, contradicentem quidem Kulpifius habebit D. Thomafium *diff. de feud. oblat.* Verum, quamvis Kulpifii sententia admittatur, (jam enim utra sit verior, in medio relinquimus) non tamen sequitur; omne, quod ex beneficio descendit, esse dependens, quemadmodum ex jure privato patet, donatarium ne quidem intuitu rei donatæ a donatore dependere. Imo omne feudum, præter solum oblatum, est beneficium *1. F. 1. §. 2. & 4. 1. F. 14. pr.* nec tamen semper dependentiam involvit. Grot. *de J. B. & P. Libr. 1. cap. 3. §. 23. n. 3.*

VIII.

Postquam itaq; ea, quæ assertioni nostræ obstant removimus, consequitur, ut rationes nostras quibus moti superioritatem territorialem independentem diximus, in medium proferamus. Illas autem ex decantato *Instrumento pacis*, ne longius abeamus, desumimus; inde enim evincitur, *Status non solum jura Superioritatis sue territorialis, sine consensu & præscitu Imperatoris, exercere posse, sed etiam actus ejusmodi susceptos a nemine, ne quidem ab Imperatore & Imperio, impediri, multo minus jam perfectos infirmari aut irritos reddi posse.* Hinc Status Imperii leges etiam juri civili contrarias condunt,

Schwed.

Quod ulterius confirmatur.

Schwed. *introd. in Jus Publ. Sect. 2. cap 13. §. 2.* fœdera tam belli quam pacis causa ineunt, legatos mittunt, tributa imponunt, Diætas provinciales convocant &c. quæ omnia a nemine de jure impediri aut prohiberi possunt. Non inconsultum fuerit, verba ipsa *Instrumenti Pacis* apponere, & quidem *art. 8. §. 1. omnes & singuli Electores, Principes & Status Imperii Rom. in antiquis suis juribus prærogativis, libertate, privilegiis, NB. libero juris territorialis tam in Ecclesiasticis quam Politicis exercitio, ditionibus, regalibus &c. ita stabiliti firmatiq; sunt, ut a nullo unquam sub quocung; pretextu de factò turbari possint vel debeant. & §. 2. cum primis vero jus faciendi inter se & cum exteris fœdera &c. singulis Statibus perpetuo liberum esto. add. Capitul. Leopoldi & Josefbi art. 3.*

IX.

*Objectioni
respondetur.*

Nec quicquam officit, adjici post hæc verba conditionem, *modo ne pacta illa in præjudicium Imperatoris & Imperii fiant.* Hoc enim non magis dependentiam involvit, quam Rex Angliæ ab Hispaniarum Rege dependere dicendus foret, quod forte fœdus cum eo pepigerit, in quo cautum est: Regem Angliæ in fœderibus, postea cum aliis ineundis, nihil, quod huic contrarietur, pacisci debere.

X.

*Plura argu-
menta pro
nostra sen-
tentia.*

Pro confirmanda etiam sententia nostra plura adhuc afferre possemus, e. g. quod *Status titulo Dei gratia utantur*; quamvis enim hic titulus solus independentiam non tribuat, si tamen alia adsint, non leve rei momentum affert. Adduci quoque posset, *crimen perduellionis directo in Status committi*, quod utique infal-
libile

libile summæ potestatis indicium est. Nam quamvis Arumæus *ad A. B. cap. 24.* putet, committi in eos tantum hoc crimen indirecto, tanquam in Consiliarios Imperatoris; attamen hoc falsum esse, vel inde ostenditur, quod solum a propriis subjectis in Principes (stricte sic dictos, excipiuntur enim Electores) hoc crimen committatur. vid. Hopp. *Comm. ad §. 3. I. de publ. jud.* Hæc & alia, inquam, afferri possent: verum longe nobilior est hæc materia, quam ut incidenter pro dignitate tractari queat.

XI.

Ceterum nihil refert, *Status Ecclesiastici* sint, an *Seculares*. De illis tamen monendum; eos hic non considerari, *qua sunt Archiepiscopi, Episcopi, Abbates, Abbatissa aut Prelati, sed qua sunt Status Imperii.* Rhet. *Comment. ad J. Feud. Libr. 1. tit. 1. p. m. 52.* Nam quamvis *F. 1. pr.* Archiepiscopi &c. Feudum dare posse dicantur, magna tamen est differentia inter eum, qui feudum dat, & eum, qui ut Princeps donat. Illud enim etiam subdito, imo rustico licitum est. Struv. *S. J. F. cap. 5. §. 3.* Hoc vero non nisi ab eo, qui summa potestate gaudet, effici potest. Ex quibus consequitur, Status Imperii nostri Ecclesiasticos *pro diverso considerandi modo* etiam diversis juribus gaudere. Quod si enim eos *ut Principes Imperii* consideres, omnibus illis, quæ Statibus Secularibus competunt, juribus, eminent, (modo cetera sint paria, sic Ecclesiasticum Statum posse Circuli Ducem creari, nego cum Schwed. *I. I. P. part. gen. cap. 5. §. 12.*) Sin vero *ut membra Ecclesie* considerentur, iudicium de illis secundum leges, de istiusmodi personis latas, ferendum est. Quocirca

S. T. Statibus Ecclesiasticis & Secularibus competit.

Illi dupliciter considerantur.

B

con-

concludere licet, Episcopos & Abbates Germaniæ non magis, ac alios extra Germaniam, bona ecclesiæ suæ sine consensu Capituli alienare posse. *t. t. X. de rebus ecclesiæ non alienandis.* Sic quod speciatim ad feuda attinet, nota est distinctio, inter rem infeudari solitam in alium rursus transferendam, & inter feudum de novo in bonis ecclesiasticis constituendum. Posterius a solo Episcopo sine consensu Capituli fieri nequit; at prius in solius Episcopi potestate situm est. Struv. *S. J. F. cap. 5. §. 9.* Eyben *elect. J. F. cap. 10. §. 3.* Vult. *1. F. 5. n. 14. p. m. 77.* qui tamen limitationem addit, nempe hoc non procedere, si ecclesia tempore feudi aperti depauperata sit. Nec Episcopo licere dixerim, ut feudo de novo collato alias conditiones in præjudicium ecclesiæ tendentes addat. e. g. servitia remittendo aut minuendo, aut feudum, quod masculinum fuit, in femininum aut hereditarium convertendo. Eadem vero potestas, quæ Episcopo in re infeudari solita tribuitur, etiam Capitulo, sede vacante, concedenda est; nulla enim tum fit innovatio, adeoque non obstat *rubrica X. ut sede vacante nihil innovetur.* Schilt. *introd. ad J. F. cap. 4. §. 5.*

XII.

S. T. tribus Imperii collegiis competit.

1) *Electoralis.*

Cum autem *Status Imperii* ulterius in tria collegia dividantur, *Electoralis* scilicet, *Principale* & *Civitatense*, Schweder. *I. I. P. sect. 1. cap. 30. §. 11.* Monzamb. *cap. 5. §. 26.* videndum erit, an omnibus, qui in aliquo ex illis collegiis locum tenent, Principis elogium tribui possit? Quod quidem ad *Electoralis collegium* attinet, nemo fortasse, cum ratione negabit, omnes illi adscriptos Principum nomen mereri. Nec minus certum est, in
Prin-

Principum collegio Principes inveniri, quod vel ex ipso ^{2) Principali.} nomine apparet. At cum in eodem Principum collegio etiam multi *Abbates, Praelati, Abbatissa, Comites ac Barones* inveniantur, quibus vulgo nemo Principis titulum tribuit, dubium videri possit, *an & hi sub Principis nomine veniant?* Facile affirmativam tuebitur, qui meminert, nos superius *Superioritatem territorialem* fundamenti loco posuisse; hæc enim cum omnibus ex Principum collegio competat, sequitur, etiam omnibus ex illo collegio illud encomium tribuendum esse. Quod si nihilo secius, quod ad ipsum vocabulum, scrupulus quidam remaneat, is distinctione inter usum hujus vocis curialem & politicum facile eximi poterit.

XIII.

Quid vero de *liberis Imperii Urbibus*, quæ solæ ^{3) Civitatensi.} tertium constituunt collegium, dicemus? Hæ enim sub Principum nomine intelligi non possunt, ni valde abusive atque inconcinne loqui velis. Quid? quod etiam Superioritas territorialis, fundamenti loco posita, a nonnullis iisdem denegetur, quod in primis facit Knichen *in velitatione apologetica*. Verum dudum monstravit Knipschild, *de urbibus Imperialibus*, litem solum esse in termino, atque Civitatibus eandem ac Principibus potestatem competere, licet non possit vocari *Landes-Fürstliche Hoheit*. Conf. Vitriar. L. 3. tit. 15. §. 13. Schwed. Sect. 2. cap. 10. §. 12. Quo quidem fundamento præstructo facile colligi potest, *Civitates eodem cum effectu, ac Principes, donare posse*, quamvis donatio ista Principalis dici nequeat; in rubrica tamen dissertationis nostræ hoc termino usi sumus propter-

B 2

ea,

ea, quod a potiori fiat denominatio. Prætereundum tamen non est, magnam inter Principis ac Civitatis donationem esse differentiam in eo, quod Princeps, quocunque modo donet, ut Princeps, donare videatur; Civitates autem, cum actus, ex Superioritate Territoriali resultantes, per administratores exercent, tum demum donationem huc spectantem faciunt, quando prædicti administratores nomine totius Civitatis donant. Consul autem aliusve Civitatem gubernans, ubi proprio nomine donat, ut privatus, donare censendus est.

XIV.

Principis nomine hic non venit Augusta aut vidua Principis. Eo ipso autem, dum Majestatem atque Superioritatem Territorialem fundamenti loco posuimus, sequitur, *Augustam, æq; ac Principum uxores & viduas, hinc excludi.* Nec in contrarium nos movet *L. 34. pr. C. de Donat.* ex qua DD. aliqui evincere conantur, Imperatricem in capite donationis Imperatoris jure gaudere. Etenim primo nondum adeo liquide demonstratum est, verba illa: *donationibus imperialibus* etiam Augustæ applicanda esse. Imo potius ad solum Cæsarem restringenda videntur, non solum, quod jus hoc singulare sit, atque adeo strictè explicandum veniat: sed & quod hæc constitutio ratione potestatis Imperatoriæ, qua Augusta minime gaudet, facta esse videatur. Deinde in ea lege tantum disponitur, imperialem donationem, licet legitimam summam excedat, sine insinuatione validam esse. Quocirca, quamvis hoc privilegium Imperatrici competere concedatur, nondum tamen evictum est, etiam reliqua, quæ Principis donationi propria sunt, eidem tributa esse. Ali-
ter

ter tamen dicendum erit, de illis regnis, in quibus *successio Cognatica seu Castiliana* observatur; Ibi enim, si contingat ad feminam pervenire Imperium, procul dubio eidem & hæc facultas competet. Nec minus in iis Imperii nostri Principatibus, qui ad sequiorem sexum transeunt, (quos German. vocamus *Runkels-Lehn* / quales sunt *Archiducatus Austriae, Monzamb. cap. 2. §. 4.* item *Ducatus Burgundia, Juliacensis &c.*) eadem usu venire, dicendum est. Priori enim casu Majestas, posteriori vero Superioritas Territorialis prædictis personis revera competit.

XV.

Eadem vero, quæ de Augusta diximus, etiam de Rege Romanorum dicenda sunt. Quamvis enim Imperatori in toto Imperio sit dignitate proximus, omnesque Status ipsosque adeo Electores, præcedat: præterea non solum indubius sit successor; sed etiam Augusti Majestatisque titulis honoretur: nihilominus tamen, cum vivo Imperatore vera & propria Majestate non gaudeat, (quod patet ex *Capitulatione Josephi, art. 47. verb.* Wir sollen und wollen Uns auch zu keiner Regierung und Administration im H. Röm. Reich/ so lange Ihre Kays. Majestät im Leben &c. unterziehen. Add. *Vitriar. Inst. Jur. Publ. L. 1. cap. 10.* ut Princeps donare nequit. Plane aliud dicendum erit, si absente vel impedito Imperatore ejus vices gerat, quod sub regimine Caroli V. a Ferdinando I. aliquoties factum esse constat; Tunc enim, nisi restrictio doceri possit, eadem, qua, ipse Imperator, potestate gaudet, adeoque etiam ut Princeps donare potest.

nec Rex Romanorum.

Vicarii hic
Principis
nomine ve-
niunt.

XVI.

Mortuo Imperatore Imperii Vicarii sunt Saxo & Pa-
latinus, (cui tamen *Bavarus* controversiam movet, de
qua vid. Oldenburg. *Limn. enucl. Libr. 2. cap. 11. §. ult.* Kul-
pis. *ad Monzamb. cap. 4. §. 8.*) qui tunc ratione totius Im-
perii Principum nomine gaudent. Ex iis quidem,
quæ supra diximus *th. 6. 11. & 12.* jam colligi potest, eos
hoc elogium mereri; at illud ad territoria eorum re-
stringendum est. Hoc vero in casu per totum Ro-
manum Imperium auctoritas eorum se diffundit: ita
tamen, ut alter eas ditiones, quæ *Suevico jure* utuntur;
alter eas, quæ *Saxonicas leges* observant, (seu potius
tempore A. B. conditæ observarunt, Vid. Oldenburg.
Limn. enucl. Libr. 2. cap. 11. §. 9.) administrandas gubernan-
dasque habeat, atque ita earum solum intuitu ut Prin-
ceps donet.

XVII.

Quid obti-
neat, si Prin-
cipatus di-
vidantur.

Porro consuetudine totius fere Germaniæ obti-
nuit, ut *Principatus*, quamvis sint feuda regalia, contra
dispositionem juris Feudalis 2. F. 55. §. 1. *vers. præterea, in*
plures heredes dividantur. Gail. 2. O. 153. *Seckendorffs*
Teutscher Fürsten-Staat part. 2. cap. 3. §. 2. Quod tamen
uti non est perpetuum: ita plures Principes, quo præ-
caverent damna ex divisionibus indubitato prove-
nientia (quorum aliqua recenset Gail. c. 1.) jus primo-
genituræ in familiam suam introduxerunt, Vitriar. 7.
J. P. Libr. 3. tit. 20. §. 42. *seqq.* illudque a Cæsare confir-
mandum curarunt; quamvis hæc confirmatio non
sit de necessitate. Si tamen contingat, Principatus,
unius antea imperio subjectos inter plures ita dividi,
ut neuter ab altero dependeat: sine dubio *tot fiunt*
Prin-

Principatus, quot sunt portiones, adeoque singuli successores propria Superioritate Territoriali gaudent, & consequenter ut Principes donare possunt. Ubi vero primogenito aut seniori soli regiminis administratio commissa est, & reliquis alia via prospicitur, quod hodie apanagiare vocant: tum illi Apanagiati Principes privatorum sortem nanciscuntur, atque ita non aliter, quam ut privati, donare possunt.

XVIII.

Dantur præterea Principatus, in quibus plures successores *alternis vicibus regiminis gubernacula tenent, Si alternis vicibus administrantur.* quod Germanice *mutschiren* vocant, vid. Hopp. *Comment. ad §. 5. Inst. de offic. jud. Seckendorffs Teutscher Fürsten-Staat part. 2. cap. 3. §. 3.* Quæstio itaque moveri potest; an, dum alter administrat, alter vero annum, ut ita dicam, vacationis habet, posterior tanquam Princeps donare possit? Facilis ex iis, quæ superius fundamenti loco posuimus, erit responsio. Cum enim neminem ex Statibus Imperii, nisi eum, qui Superioritate Territoriali gaudet, admiserimus; sua sponte liquet, talem, qui ne administrationem quidem habet, excludi.

XIX.

Sunt etiam Principatus, ubi plures *indivisiim & simul administrant. Quando plures simul administrant.* *Seckend. l. c.* cujus rei illustre exemplum sine exemplo fere habemus in hodiernis Serenissimis Ducibus *Brunsvico-Gvelferbytanis.* Et hoc quidem casu certum est, neutrum sine altero leges Provinciales condere, Diætas convocare, investituram concedere, aut, ut brevis sim, ullum actum Principi proprium agere posse. Quapropter nec unus tantum

ut

ut Princeps donare poterit, & licet donet, ea tamen donatio non majorem, quam privatorum aliqua, effectum habebit.

XX.

Ubi res quædam indivise relinquantur.

Denique interdum Principatus *in plures* quidem dividuntur, ita tamen, ut *certe quædam res indivise maneat*, & ab omnibus simul administrantur. Id quod potissimum fit in regalibus aliisque rebus, quæ commode dividi nequeunt, quales sunt metallifodinæ, telonia &c. *Secund. ibidem §. 4.* Ubi, vel me tacente, quivis intelligit, unumquemque quidem propria & ab aliis separata Superioritate Territoriali gaudere, atque de rebus, quæ sibi in divisione obvenerunt, nisi pactum vel conventio obstet, ut Principem disponere posse: ad illarum autem, quæ divisa non sunt, alienationem, omnium aut certe plurium consensum requiri.

XXI.

De Principibus minoribus.

Accidit etiam haud raro, *Principes* ejus esse ætatis, quæ *tutorum curatorumve auxilio* egeat; ubi illud quidem extra controversiam positum est, istiusmodi Principes, quamdiu in eadem conditione sunt, res suas alienare atque ita etiam donare non posse. At illud magis dubium est; *an talis tutor aut curator nomine pupilli minorisve omnino donare*, & si hoc concedatur, *an ut Princeps donare queat?* Certum alioquin est, de jure civili, tutorem nomine pupilli sui donare non posse per *L. 22. ff. L. 16. C. de admin. tut.* nihilominus tamen *DD. ex L. 12. §. 3. ibi solemnia munera ff. eodem* argumentum ducunt, ut evincant, tutores pupillorum illustrium eorum nomine donare posse. Quod tamen ad eum

eum casum restringendum puto, si utilitas vel alia gravis causa v. g. consuetudo aut benemerita illud sua-
deant per *L. 1. §. 1. de tut. & ration. distrab.* Vid. Gail. 2 O.
72. n. 8. Concessa vero hac donandi potestate, etiam
illud concedendum est, tutorem ut Principem donare
posse. Consentit Grot. *de J. B. & P. L. 2. cap. 3. §. 11. n. 2.*
Et testis est experientia, omnes actus Principales a
tutore Principum eodem modo, quo a vero Principe,
expediri.

*Tutor & Cu-
rator Princi-
pis ut Prin-
ceps donare
potest.*

XXII.

Quousq; autem Principum Imperii nostri *etas mino-*
rennis duret, lege aliqua publica a Germanis definitum
non est; quocirca hoc in casu Jus Civile Romanum
observatur, quod *annum vigesimum quintum* pro ter-
mino posuit, Stryck *Exam. Jur. Feud. cap. 7. qv. ult.* Vi-
triar. *l. 3. tit. 11. §. 8.* cui tamen a Jure Saxonico inte-
grum quadriennium demtum; quod quidem in cau-
sa est, quamobrem *Saxonici Principes anno vigesimo pri-*
mo cura liberentur. *Electores* tamen, vi *A. B. tit. 7.*
anno duodevigesimo completo majorenes fiunt. Qui
terminus etiam *Regi Romanorum* secundum commu-
nem DD. opinionem, exemplis confirmatam, statutus
est. Verum in hodierno gloriosissimo Josepho eun-
dem annum cœptum pro initio majorennitatis haberi
placuit, per *Capitul. ejus art. 47.* Cujus facti sine du-
bio *Electores* gravissimas habuerunt causas, inter
quas ut matura Herois hujus prudentia præcipua est;
ita forte non minima fuit, ut contentio de Vicariatu
inter Bavarum atque Palatinum *Electores*, nimium
aliquando, si casus accideret, Imperium turbatura,
præcaveretur. Cum vero haud raro Principes mi-
noren-

*Principum
minorenni-
tas quousq;
duret.*

C

noren-

norennēs *veniam ætatis* ab Imperatore impetrent, quo factō omnes actus Principales exercere possunt, nullum est dubium, quin deinde etiam ut Principes donare queant. Nec juris Civilis distinctionem ex *L. 3. C. de his qui ven. æt. imp.* hic admittendam esse puto. Etenim illa constitutio privatis lata est, atque ita ad Principes applicari nequit. Accedit, quod, venia ætatis impetrata, Principes totum territorium propria auctoritate administrant, actusque Principales nemine impediēte exercent: atqui hæc longe majora sunt, quam immobilium alienatio.

XXIII.

*Donatarii
esse possunt
omnes omni-
no.*

Donatariorum personam sustinere possunt omnes omnino, etiam ii, qui alias Jure Civili non admittuntur. Sic, quamvis secundum *L. 11. § 17. C. de donat. pater & filius in potestate adhuc constitutus* sibi invicem firmiter donare nequeant; nullum tamen est dubium, quin ea prohibitio respectu Principis & liberorum ejus cesset. Fictio enim unitatis, quæ hujus prohibitionis fundamentum est, subtilitati juris Civilis originem suam debet. Jam vero Princeps legibus civilibus solutus est, nec solum quod ad vim coactivam, ut communiter autumant, sed etiam quod ad vim directivam. Vid. Dn. Præs. *Resolut. Lauterb. tit. de LL. qv. 2.* ubi simul ad leges objectas respondetur. Similiter ea constitutio *t. t. ff. § C. de D. int. V. § U.* quæ conjuges sibi invicem donare prohibet, a Principibus exulat. Quod etiam ipsi Romani intellexerunt; hinc Justinianus in *L. 26. C. eodem* donationem inter Augustum Augustamque plenissimam habere firmitatem, constituit.

Verum,

Verum, licet ne verbum quidem de hac lege in Corpore Juris extaret, nihilominus ea, quæ inibi disposita sunt, observanda fuissent. Itaque non opus fuerat, ut Justinianus dilectæ suæ Theodoræ, aut si mavis, ipsa sibi *d. L. 26. de donationum securitate* prospiceret.

XXIV.

Eadem ex ratione Princeps etiam feudum, cui- *Etiam alias*
 cunque demum libuerit, donare potest. Excipiunt *prohibiti.*
 quidem DD. *hereticos, bannitos, infames.* Stryck. *Exam.*
Jur. Feud. cap. 6. qv. ult. ibidemq, citati. Verum uti non
 nego, hæc ita obtinere eo in casu, ubi dominus inve-
 stiens superiorem agnoscit, cujus lege, ne istiusmodi
 personis feuda concedantur, cautum est: ita non vi-
 deo, quomodo hæc prohibitio Principem, qui supe-
 riorem vel plane non, vel minimum quod ad hunc
 actum non recognoscit, tenere queat. Etenim *ban-*
niti & infames, ut de his priori loco dicam, aut ab eo-
 dem Principe hac pœna affecti sunt, aut non. Si po-
 sterior, nulla adest necessitas, quæ Principem extra-
 neum obliget, ut eosdem in suis regionibus protalibus
 habeat, atque ita effectus ille, nempe exclusio a feu-
 do, sponte cessat. Sin prius, extra omnem contro-
 versiam positum est, Principi potestatem eos in inte-
 grum restituendi competere. Atque hoc eo ipso,
 dum illis feuda donat, fecisse censendus est, propter
 verissimam juris regulam: *qui vult consequens, censetur*
etiam voluisse antecedens, si utrumque est in ejus potestate.
 Generalis tamen hic clausula subjicienda est; *modo*
Princeps sciat, eos tales esse. Quod si enim hoc ignoret,
 tacita ejus voluntas, quæ fundamentum est assertio-
 nis

nis nostræ, adesse nequit. De *hæreticis* ideo non ambigo, quod nusquam in jure Divino, tam naturali, quam positivo universali, conversatio cum eis, aut eorum in civitatem receptio interdicta sit. Jam vero hoc axioma est certissimum; *quicquid Jure Divino non est prohibitum, illud a Principe fieri potest.* Quod tamen limitandum esse concedo: *nisi Princeps seipsum hac facultate privaverit*, dum v. g. leges fundamentales, quæ hæreticorum tolerantiam prohibent, se servaturum esse, promisit. Sic constat, vi *I. P. art. 7. §. 2. in f.* in Imperio Romano-Germanico tres tantum religiones tolerandas esse, quo circa nec Imperator, nec alius Statuum, nisi ei, qui uni ex his tribus addictus est religionibus, feudum concedere poterit.

XXV.

*Objectum
donationis.*

Res autem a Principe donari possunt regulariter omnes, five sint *corporales* five *incorporales*. Nam & a privatis *jura* alteri donari possunt, & nihil fere hodie communius est, quam *dignitates* ac *Privilegia* a Principibus donari, utpote quibus solis facultas ea conferendi originarie competit. Nihil etiam interest, res donatæ sint *mobiles* an *immobiles*, *allodiales* an *feudales*, item jam *actu in Principis bonis*, an *adhuc spe* solum sint, e. g. fructus; quo etiam referenda donatio *expectativa*, super feudo nondum aperto, hanc enim fieri posse, docet Gail. 2. O. 155. Certa tamen *requisita* ut concurrant, necesse est, quibus deficientibus, donatio Principis invalida est. Hæc autem *requisita* a variis varie dividuntur, & fere tot sunt sententiæ, quot capita. Nobis, salvo aliorum judicio, commodissimum visum

visum fuit, ea in tria summa genera distinguere, quæ tribus gausunt: 1) ut res donanda sit in commercio Principis. 2) ut det requisita sit Principis propria. 3) ut ejus alienatio Principi permissa sit. De singulis jam seorsim agetur.

XXVI.

Primum itaque requisitum est, ut res sint in commercio Principis. Sunt vero res quædam commercio emptæ vel simpliciter, vel secundum quid, seu respectu certæ alicujus personæ. Prioris generis a Romanis recensentur res Communes, Publicæ, Universitatis & Nullius. Nullius autem res sunt vel Sacræ vel Religiosæ vel Sanctæ. pr. §. 1. & seqq. I. de R. D. Verum uti non nego, respectu privatorum hæc adhuc hodie pene omnia affirmari posse: ita, si ad Principem respicias, vix esse, quin omnia neganda sint.

Primum, ut res sit in commercio Principis. Sunt vero extra commercium vel 1) simpliciter.

XXVII.

Quod enim primo loco ad res communes attinet, inter illas referuntur mare ac littora maris. Quis vero nescit, ea hodie esse in dominio illius Principis, cujus terram attingunt. Imo non solum ratione præcipuarum partium, sed & ratione integri oceanus proprietatis ac domini capax est, quod, rejectis adversariorum argumentis, rationibus firmavit Dn. Præses Resolut. Lauterb. tit. d. R. D. qv. 3. ubi simul auctores hujus controversiæ ab utraque parte allegantur. Si itaque Princeps maris dominium tenet, procul dubio illud etiam alteri donare potest. Memorabile hujusmodi factum in historia Veneta legitur; Pontifex nempe Alexander Venetis propter auxilia in bello cum Friderico I. Imperatore gesto præstita, dominium

Antales sint res communes, mare & littus maris.

maris Adriatici, quod Itali hodie Golfo di Venetia vocant, donavit. Vid. Blond. *de reb. & gest. Venet.* Jurene an injuria illud factum sit, hic non est locus, ut disputetur; saltem illud hinc cerni potest, quod judicatum fuit, absonum non esse, si dicas, Principem mare, quod in ipsius dominio est, alteri donare posse. Illud certum est, prædictam Remp. hodieque in illa inniti donatione, Ducemque quotannis, pretioso annulo in mare projecto, idem ridendo pene ritu sibi quasi desponsare, de quo vid. Blond. *c. 1.*

XXVIII.

aer,
 Ulterius rebus communibus accensetur *aer*. Verum illum hodie in dominio privatorum esse posse, dudum confecerunt eruditi. vid. D. Thomas. *ad Strauch. dissert. 6. tb. 2.* Multo magis itaque in dominio Principis erit. Atque ea ipsa est ratio, cur hodie multis in locis molendina pneumatica, nisi venia a Principe impetrata erigi nequeant. Gryphiand. *de insul. cap. 11. n. 27.* Patet itaque, aerem hodie a Principe donari posse. *aqua proflu-*
ens. De *aqua profluente*, quæ etiam quod ad usum lavandi, aquandi aut potandi inter res communes refertur, tanquam re exigui momenti, non multis laborabo. Sufficiet, si dixerò, ejus usum per consequentiam a Principe non solum adimi, sed etiam concedi. Prius fit, cum Princeps aliquem regione sua prohibet; posterius, cum introitum concedit.

XXIX.

De rebus pu-
blicis. *Res publicas* in dominio Reip. esse, ipsi confitentur Jcti Romani; Hodie earum plurimas *regalibus* accen-

accenseri, in expedito est. Hopp. *Comment. ad §. 2. J. de R. D. in Usu Hodierno*, atque ita eadem, quæ inferius de regalibus dicturi sumus, iis applicanda erunt, quo nos referimus. Quod ad *res universitatis* attinet, cas ab ipsa universitate in alium transferri posse liquet. Conf. Struv. *Synt. I. F. Cap. 6. §. 5. n. 4.* Ziegl. *de J. M. libr. 1. c. 41. §. 54.* Quis itaque Principi eandem potestatem neget? modo tamen, quod præsuppono, *res universitatis* ad ipsum prius legitimo modo pervenerit.

XXX.

Seqvuntur *res Sacre*, hæ vel alienantur *seorsim*, vel *accessorie*, quatenus aliis rebus, quæ alienantur, adhærent. Posteriori casu alienatio indubie procedit. Vendita enim vel donata civitate aut pago, non possunt non templum aliæque res sacræ ad pagum vel civitatem spectantes simul transisse. *arg. L. 22. de contrab. emt.* Ludwel. *Synops. Jur. Feud. cap. 12.* natura tamen usuque earum nihil imminutis. Eyben *elect. Jur. Feud. cap. 10. §. 2.* At *seorsim* res sacræ regulariter alienari non possunt. *L. 14. C. de S. S. Eccles.* Dico regulariter; dantur enim casus, qui alienationem rerum sacrarum licitam faciunt, de quibus videatur. *§. 8. Inst. de R. D. & auth. præterea C. de S. S. Eccles.* Imo non vereor subscribere sententiæ Ziegleri *de J. M. lib. 1. cap. 41. §. 41. in f. statuentis*, Principem non solum ob necessitatem, sed & ob indigentiam & utilitatem res sacras alienare posse. Jam, ut ad donationem hæc applicentur, sequentem ex præmissis regulam conficio: *Quoties res sacra alienari potest, toties etiam a Principe alteri donari potest; modo finis ille, quem per alienationem ecclesia intendit, æque commode obtineatur.*

XXXI.

XXXI.

*Diversus res
sacras alienandi
finis.* Præterea distinguendum est, inter rei sacra alienationem ad usum æque sacrum, & inter ejusdem quam vocant, secularisationem; illa facilius Principi conceditur, quam hæc. Alia autem est quæstio: *An Princeps orthodoxus* illas res, quas alii quidem, non tamen ipse, pro sacris habet, *neat in re-* alienare queat? Quam affirmandam cenleo. Itaque si *bus que a* Princeps, veræ religionis cultu imbutus, statuas sanctorum a superstitiosis auro, argento gemmisque ornatas, & divino honore cultas in usum profanum converteret, non magis peccaret ac Hiskias, qui Baalithica idola aut comburi aut conflari curavit. Quod si tamen illius religionis asseclæ cum Principe de conservandis sacris suis pacti fuerint, hanc potestatem cessare, ex natura pactorum liquet. Superius enim *tb. 24.* evicimus unicuique Principi, tolerantiam hæreticorum atq; infidelium concessam esse. Sic per *I. P. art. 5. §. 1. 2. & seqq.* cautum est, ne Imperator vel ullus Imperii Status subjectos suos, in exercitio religionis illius, quam anno 1624. coluerunt, turbet.

XXXII.

De rebus Ecclesiasticis. Rebus sacris certo modo accensentur *res Ecclesiasticae*, quarum alienatio facilius Principi permittitur, & sæpius etiam in actum deducta est. Ut enim ea taceam, quæ ante & post *Pacificationem Passaviensem a Protestantibus* facta sunt; nemini ignotum esse potest, Imperatorem consentientibus Statibus, quo bellum tricennale finiret, *Bremensem & Magdeburgensem Archiepiscopatus*, nec non *Episcopatum Verdensem, Caminensem* aliosque cum quibusdam Abbatiis, ut loquuntur, seculari-

cularifasse, quibus hodie Principes seculares fruuntur, Sunt tamen DD. qui ad secularisationem semper casum necessitatis requirunt. Eyben. *elect. jur. feud. cap. 10. §. 4.*

XXXIII.

Huc quoque pertinent *tituli*, i. e. prædia Clericis *De titulis Ecclesiæ ad alimenta ipsorum destinata.* Vult. *de feud. libr. 1. cap. 3. §. 10.* quorum alienatio a Pontifice Urbano VIII. in Synodo Placentina circa annum 1095. prohibita fuit. Rhet. *Comment. Jur. feud. libr. 1. tit. 6.* Quæ prohibitio postmodum in Concilio Lateranensi ad *decimas* quoque extensa est. *cap. 15. de decim. Struv. S. I. & decimis. F. cap. 6. §. 4. n. 3.* Hodie tamen eam, quod ad decimas, non adeo observari, tradit Eyben. *elect. Jur. feud. cap. 9. §. 5.* nec injuria; istæ enim prohibitiones ex nimia superstitione profectæ, quomodo Principem à Pontifice non dependentem obligare queant, non video. Nec tamen Principi licentiam pro lubitu in bona ecclesiastica grassandi concedimus, sed illud tantum contendimus, Principem exigente utilitate, vel etiam alia quadam occasione, his legibus non stringi. Confer. omnino Ziegler. *de J. M. libr. 1. cap. 41. §. 42. & seqq.*

XXXIV.

Rerum religiosarum alienatio, si ad usum homogeneum fiat, hodie nulli privato, multo minus Principi *De rebus religiosis.* interdicta est. *Sepulcra* quoque *hereditaria* in feudum dari posse, recte putat Bayer. *delineat. Jur. Feud. cap. 5. §. 15.* Atque ita subtilitate Juris Civilis in *L. 14. C. de legat.* inter ipsum monumentum & jus mortuum inferendi, quam etiam Ziegler. *d. l. §. 46.* taxat, non amplius opus est. *De rebus sanctis*, quin alienari possint, *De rebus sanctis.*

D

nullum

nullum superest dubium, cum quotidie eas in feudum dari, cernamus. Ratio vero, cur Romani eorum alienationem prohibuerint, ex superstitione Gentilium, orta est, qui putarunt, res sacras Diis superis, religiosas Diis inferis, & sanctas semideis seu Heroibus dedicatas esse. Cessante itaque causa, cessat etiam effectus.

XXXV.

2) *Quaedam res secundum quid extra commercium sunt, & hæc rursus vel extra commercium Principis donantis, vel extra commercium donatarii.* Hæc de rebus, quæ simpliciter extra commercium esse dicuntur, sufficiant. Sequuntur res, quæ secundum quid, seu intuitu certæ personæ commercio exemptæ sunt. Hæc iterum vel sunt extra commercium Principis donantis tantum, vel extra commercium donatarii. Priori casu donatio non impeditur. Sic quamvis certum, fit, Regem Galliæ, qua talem, non posse esse Episcopum aut Præfectum, nemo tamen inficias ibit, Eum Episcopatus aut Præfecturas aliis donare posse. Quod etiam Jcti Romani observarunt. Vid. *L. 34. de V. O. L. 49. §. 3. de legat. 2.* Posteriori vero casu, si scilicet res extra commercium donatarii est, donatio non valet. Sic Imperator, quamvis in certis Imperii Capitulis & Monasteriis Jus primariarum precum habeat, vi cuius uni personæ Canonicatum seu simile beneficium Ecclesiasticum conferre potest. vid. *Thomas. Doctrin. Imper. Rom. Germ. tab 6.* illud tamen non cuilibet pro lubitu concedere potest. Nam non solum requiritur, ut præsentandus beneficii Ecclesiastici capax sit; quales, qui sint, ex Jure Canonico discendum est; sed & ut ejus sit conditionis, quam statuta illius Capituli vel Monasterii peculiaria requirunt. e. c. in *Bambergensi* atque *Herbipolensi* Episcopatu exigitur, ut Canonicus Nobilis

Nobilis Imperii immediatus sit, atq; insuper sedecim proximos suos Majores, (seine sechszeihen Ahnen) tales fuisse, demonstret. Cæsar itaque, si talia requisita non habenti Canonicatum in illis Episcopatibus donaverit, quamvis alias facultas aliquem præsentandi ipsi competat, hoc tamen casu nihil egit. Eodem modo res se haberet, si Imperator de feudis Germaniæ regalibus, quæ masculina sunt, feminam investire vellet.

XXXVI.

Secundum donationis a Principe factæ requisitum *Secundum* est, *ut res sit Principi propria.* Rei enim alienæ donatio nulla est, adeo, ut donans ne quidem ad evictionem teneatur, quod non solum de Jure civili verum *ut res sit Principi propria.* est, per *L. 18. §. ult. de Donat.* sed etiam de Jure naturali; nemini enim liberalitas sua debet esse damnosa. Plane de dolo possum adversus eum habere actionem, si dolo fecit, inquit Ulpianus in *d. L. 18.* De re tamen in feudum data, licet id gratis fiat, singulare est, quod dominus directus ad evictionem præstandam adstringatur. *2. F. 8.* ita tamen, ut tantum feudum priori æquivalens, vel numos, pro quibus feudum emi possit, præstare debeat. *2. F. 12.* R. autem cur de feudo hoc in casu aliter, quam de allodiali donatione, dispositum sit, ea datur, quod contractus feudalis sit bilateralis, & utrinque mutuas præstationes requirat. Struv. *S. I. F. cap. 6. §. 9. n. 3.* Nec obstat, superius a nobis assertum fuisse, Principem legibus hisce non teneri; inferius enim demonstraturi sumus, Principem in contractibus jure privatorum uti. Quod si tamen Vasallus rem alienam esse sciverit, dominus illi plane non

obligabitur. 2. F. 8. pr. Cum autem etiam res dentur, quarum quidem dominium ad Principem non spectat, in quibus tamen aliud jus in re v. c. hypotheca aut servitus, ipsi competit; certum est, non quidem rem ipsam, sed tamen jus illud quod in rem Principi competit, in alium transferri posse: modo illud jus alias fit transitorium.

XXXVII.

Tertium requisitum; ut res a Principe alienari queat. *Tertium requisitum est: ut Principi rei donanda alienatio sit permessa.* Ex sequentibus enim patebit, dari res, quæ non solum in commercio, sed etiam in dominio Principis sunt, quarum tamen alienatio a Principe fieri nequit. Ejusmodi res videntur esse triplices: quædam enim sua natura inalienabiles sunt, quædam propter accedens pactum, quædam denique propter expressam prohibitionem. Ne autem alicui in methodum impingere videamur, monendum erit, nos quidem non diffiteri, res sacras, de quibus antea in requisito primo egimus, etiam natura sua inalienabiles esse, Ex hoc tamen non sequitur, utrasque uno in loco tractandas esse, uti quidam existimare possent. Licet enim in prædicto tertio conveniant, in alio tamen, dominio scilicet, quod hic præcipue attenditur, maxime differunt. Res enim sacræ in nullius plane dominio sunt; illas vero, de quibus jam dicendum erit, dominum agnoscere, omnes concedunt. Paret itaque, hanc divulsionem ex justa methodo atque sufficienti ex causa factam esse. Sic etiam Jcti adoptionem in genere in arrogationem & adoptionem in specie distinguunt, & deinde hanc vel plenam vel minus

nus plenam faciunt; cum tamen alicui absonum videri posset, plenam cum minus plena in eodem genere conjugit, utpote quæ ab illa ratione translata patriæ potestatis valde differt; & e contrario in eodem tertio cum arrogatione convenit. Verum sicut ratione causæ efficientis hæc divisio optime se habet: ita & nostra a dominio desumpta facile se defendere potest.

XXXVIII.

Inter *res* itaque sua natura inalienabiles nonnulli primo *regalia* referunt, & quidem ob rationem sat speciosam. Cum enim partes summæ potestatis seu Majestatis sint, facile colligere posses, eas sine ejusdem amissione alienari non posse. Verum distinguendum est inter *alienationem omnimodam* & *aliquam*, quod Politici *communicationem* vocant. vid. Cellar. *Polit. libr. 2. cap. 7. §. 31. & seqq.* Illam sine amissione particulæ Majestaticæ fieri non posse, concedo; at hæc fit salva Majestate. Omne enim jus originarie ac radicaliter penes ipsum Principem manet. Quod eo magis verum erit, si jus istud sive regale per modum feudi concedatur, quia tum dominium directum Principi salvum, manet, quod utique alienationem non importat. Struv. *S. I. F. cap. 6. §. 13. n. 2.* Quid? quod interdum non ipsum jus, sed tantum exercitium juris a Principe donatione concedatur, quo casu auctoritati Principali nihil decedere potest.

i) *Quædam sua natura sunt inalienabiles, hæc falso referuntur regalia;*

XXXIX.

Huc quoque aliqui trahunt *domanialia*, quæ secundum Grot. *de I. B. & P. lib. 2. cap. 6. §. 11.* sunt fructus de-

ut & domanialia.

stinati ad sustinenda reip. aut regiæ dignitatis onera. *Horum alienatione Principi interdicit Grot. d. l.* Ratio ejus præcipua est, quod Princeps horum bonorum sit tantum usufructuarius, proprietas autem eorum ad populum pertineat; quæ etiam est sententia Hoppii in *Comment. ad §. 4. I. de usucap.* Constat vero, usufructuarium rem, in qua usumfructum habet, nullo modo alienare posse: hinc sequitur, Principem sine consensu populi domanialia in alium transferre non posse. Aliam adhuc rationem addit Pufendorf. qui eandem cum Grotio sententiam fovet *de J. N. & G. lib. 8. cap. 5. §. 11.* scilicet præjudicari hoc modo futuro successor, qui tamen etiam pro dignitate sustentandus sit. Id vero laudati auctores concedunt, hæc non ubique obtinere. Duplicia enim statuunt *regna, patrimonialia nempe & non patrimonialia*, quæ ab iis *usufructuaria* vocantur, quam recte, mox dicemus. In illis, inquit, idem jus, quod privatus ratione patrimonii sui habet, Principi competit, & istiusmodi conditionem ea potissimum regna accipiunt, quæ jure belli occupantur: Sicuti itaque hoc in casu totum regnum a Rege pro lubitu alienari posse confirmant; ita multo magis eandem potestatem quod ad regalia concedere, necessum habent. *Grot. de J. B. & P. lib. 1. cap. 3. §. 11. & seqq. & lib. 2. cap. 6. §. 3.* Pufendorf. *de J. N. & G. lib. 8. cap. 6. §. 6. & lib. 8. cap. 5. §. 1.* quibus etiam quod ad hunc casum accedit Ziegler. *de I. M. lib. 1. cap. 4. §. 26.* In his autem nempe non patrimonialibus propter adductas rationes Principem alienandi potestate carere, putant.

XL.

Verum, quod pace tantorum virorum dixerim, *Respondetur* rationes eorum, quibus posteriori in casu Principi *ad argu-* alienationem domanialium interdicit, sufficientes *menta con-* esse non videntur. Quod enim ad priorem attinet, *traria ex ju-* scilicet Principem solum usufructuarium esse, eam fal- *re naturali.* sissimam esse, dudum demonstravit Ziegler. *ad Grotii l. l. c. c.* Nec posterior ratio, successori nempe derogari, plus momenti habet. Quis enim unquam negavit, successori a prædecessore suo certis in casibus derogari posse. Ipse quoque Pufendorf. argumentum suum convellit *d. tract. lib. 8. cap. 10. §. 8.* inquiens: *quod enim Regibus competat facultas ipsam civitatem per debita obligandi, manifestum est.* Nonne vero per debita successoris conditio deterior redditur? Et certe si hoc principium admitteretur: toties Principem ad facta prædecessoris sui præstanda non teneri, quoties per ea conditio ipsius deterior reddita est; nulla certe pactio pacifica, nulla foedera aliæve conventiones inter Principes consistere possent. Imo fides, quæ in Principibus quam maxime conspicua esse debet, ab iisdem longissime exularet. Quin Grotius ipse sibi non adeo obscure contradicit, dum *lib. 2. cap. 6. §. 13.* oppignorationem domanialium Principi concedit. Certissimum quippe juris principium est: alienare prohibitum, nec oppignorare posse; omnis enim oppignoratio est species alienationis, ipso fatente Grotio *d. l. §. 9.* Nec est, quod dicas, Grotium ibi solum in certo casu oppignorationem concessisse; nam minimum eodem in casu, propter datam a seipso regulam, etiam alienationem admittere debuisset.

XLI.

XLI.

*nec non ex
jure Canonico
desumpta.*

Si itaque, qui in jure naturali parum præsidii inveniri cernunt, ad *Jus Canonicum* confugiunt, ex eo-que objiciunt *cap. 33. X. de jurejur.* ubi Pontifex Regi Hungariæ concedit facultatem revocandi bona regni ab ipso alienata; non obstante, quod juramentum de non revocandis iisdem præstiterit. Verum ex eodem capitulo responsio, objectionem hanc diluens, desumi potest. Præsupponit enim Pontifex casum, ubi Rex in coronatione sua *pacto fundamentali juramento confirmato promisit*, se nihil ex regni bonis alienaturum esse, id quod patet ex verbis: *in coronatione juraverit jura regni sui & honorem corona alligata servare.* Jam vero, uti statim dicemus, concedimus, per pacta, inter imperantem & subditos inita, Principi posse facultatem alienandi adimi. In præsens vero illud solum quæritur: *Num, ubi hac de re nihil conventum, Principi domanialium alienatio concessa sit?* Negatum id quidem est ab auctoribus antea citatis. Verum sicut rationes eorum non sufficere, ostendimus: ita jam pro firmanda sententia nostra nonnulla adducemus.

XLII.

Nostra sententia firmatur præsumptione libertatis.

Primo axioma illud, cujus superius etiam mentionem fecimus, ab omnibus conceditur, nempe *ea, que jure divino non sunt prohibita, naturali libertati relicta, adeoque tamdiu libera esse, donec prohibitio aliqua ostendatur.* Ubi igitur hæc cessat, ibi pro facultate alienandi præsumendum est. Quod etiam de omnibus Germaniæ Principibus (de Imperatore enim mox dicemus) verum est, qui tamdiu domanialia alienare poterunt, donec

donec pacta contraria cum subditis suis inita adducantur. Etenim nec *Civili, Canonico aut Feudali*, nec etiam *proprio Germanorum jure* alienatio domanialium Principibus interdicta legitur; quin potius antiquissima Germaniæ consuetudine ea semper pro licita habita fuit: *reductionum autem reunionumq.* ab exteris inventa nomina, ante paucos annos apud Germanos inaudita fuere.

XLIII.

Ulterius nemo negare potest, adversariorum *Firmatur* sententiam Principes extra commercium constitutos longe ulterius *re-* *infra privatorum sortem* summo cum dedecore ac da- *gulis pru-* *mno detrudere.* Cum autem unicuique privato de *dentie* rebus propriis disponendi, necessitatibusque suis subveniendi facultas relicta sit, quæso, quid adeo peccarunt Imperantes, aut quis genius adeo iratus illis obtigit, ut eadem illis illicita sint? Denique fac, *damnum & equitatis.* aliquod exinde ortum esse, nonne satius fuerit, illud collatione omnium sarciri, quam uni immerenti tantam jacturam inferri. Plura de hac quæstione vide in Dn. Præsidis *disput. de jur. fisc. in dub. quest. tb. 44. & seqq.* Præter domanialia autem alia adhuc bona Princeps possidet, inter quæ referuntur *fiscalia*, quæ creberri- me cum domanialibus confundi videas, & *patrimonialia*, quorum tamen alienatio a nemine, quod sciam, in dubium vocatur. Hopp. *Comment. ad §. 4. l. de usucap.*

XLIV.

Sicuti autem hætenus recensita nullo jure inter *Res sua na-* *res sua natura* alienari prohibitas referri diximus; *tura aliena-* *ita e contrario* optime in hunc ordinem collocari pos- *ri prohibita* *E* *sunt sunt Princi-*

patius & Regna ipsa.

sunt *Principatus & Regna ipsa*, quod tamen sub distinctione intelligendum est. Regna enim patrimonialia pro lubitu alienari posse, superius concessimus. At alienatio eorum, quæ non sunt patrimonialia, prohibita est. *Cum enim hæc ab initio libera populi voluntate delata sint, non est præsumendum, eam fuisse populi voluntatem, ut alienatio imperii sui permetteretur*, sunt verba Grotii de *J. B. & P. lib. 1. cap. 3. §. 13.* id quod non solum de totius regni, sed etiam de partis alienatione verum est. Imo in posteriori casu non solum Regis & populi consensus requiritur, qui tamen in priori casu sufficit; sed insuper opus est, ut etiam partis alienandæ consensus adsit; nisi tamen extrema adsit necessitas, ubi cessare potest. Vide hæc latius apud Grot. de *J. B. & P. lib. 2. cap. 6. §. 3. & seqq.* ut & apud Pufendorf. de *J. N. & G. lib. 8. cap. 5. §. 9.* Ea autem, quæ de alienatione regni diximus, etiam obtinent, si Rex regnum suum tanquam feudum ab alio recognoscere vellet. Pufend. *c. 1. §. 10.*

XLV.

2) quedam res inalienabiles sunt propter pactum.

Provehimur, jam ad secundam speciem, sc. ad res, quæ propter pactum, quod interdum jurejurando confirmantur, a Principe alienari nequeunt. Huc itaque referendum est illud exemplum, superius ex *cap. 33. X. de jurejur.* objectum, ubi memoratur, Regem Hungariæ ante coronationem juratam promissionem de regni bonis non alienandis præstitisse. Conventio autem, qua Imperantium potestas restringitur, ut plurimum inter futuros imperantes atq; subditos ante dilationem Imperii iniri solet. Interdum tamen etiam post delatum jam imperium pacta fiunt. Sicut ex actis publicis

blicis constat, haud raro Imperatori longo tempore post electionem & Imperii delationem Capitulationem acceptandam ab Electoribus oblatam esse, quod in Ferdinando I. contigisse memorat Gulich. *ad Capitul. Joseph. cap. 4. §. 7.*

XLVI.

Dicta vero conventio inter Imperantem futuros- *An recte di-*
que subjectos ab aliquibus nomine *legum fundamenta-* *catur, leges*
lium insignitur, sed, si dicendum, quod res est, nimis *fundamen-*
stupidè. Namque lex nisi a superiore ferri nequit. *tales?*
Quis vero dixerit, Imperantem subjectorum suorum
subditum esse? Neque effugient absurditatem obten-
dendo, nonnunquam ante delationem imperii hanc
conventionem iniri. Etenim non necesse est, ut ille,
cui imperium defertur, ante delationem fuerit ejus-
dem imperii subjectus, potest enim & extraneo, in
quem deferentibus nihil juris est, deferri. Alias se-
queretur, Augustissimum nostrum Regem, antequam
a Polonis ipsi delatum fuit regnum, iisdem subjectum
fuisse, quod quam absurdum sit, nemo non videt.
Imo fac, electum antea populi subditum fuisse, pro-
cul tamen dubio dum Imperantis dignitatem nanci-
scitur, ab omni subjectione liberatur, qua cessante
etiam lex cessat. Ejusdem farinae est & illa excu-
satio, qua respectu subditorum conventionem istam
legem esse dicunt: cum enim subditi ex illa non
obligentur (quis enim Electorum aliorumve Sta-
tuum aut iis subjectorum obligationem ex Capitu-
latione Imperatoris deducere vellet?) respectu eo-
rum non est lex, obligatio enim est de essentia le-
gis. Qui autem dicunt, Principem eo ipso, dum in

obligationem istam consentit, eam tanquam legem sibi imponere, risum potius, quam refutationem merentur; hoc enim sensu omnes conventiones, contractus & pacta leges nominari possent. Ex quibus manifestum est, longe accuratius illas conventiones pactorum fundamentalium nomine venire. Confer. *Schwed. part. gen. cap. 2. §. 12.*

XLVII.

Imperatoris facultas donandi per capitulationes est restricta, De cetero nullibi pacta istiusmodi fundamentalia clarius existunt, quam in Germania nostra, ubi Imperatoris potestas ab Electoribus per *Capitulationem*, ut vocant, restringitur. De qua fusius egerunt Conring. & Rachel. quique hunc in omnibus sequitur Gulich. *ad Capitul. Joseph.* Nos ea tantum, quae ad sopum nostrum, prohibitionem nempe alienationis faciunt, recensebimus. *Prohibetur autem Imperator alienare, oppignorare aut alio quocunque modo gravare bona Imperii* vid. *Capit. Leopoldi & Josephi art. 12.* Præterea, quamvis alias etiam Episcopis concessum sit, res infeudari solitas de novo in feudum dare, prout supra *tb. II.* monuimus, nihilominus Imperatori interdictum est, ne *feuda Imperii regalia*, si qua aperta fieri contingeret, in alium transferat. *Capitul. Leopoldi art. 30. & Josephi art. 29.* Dum vero *feudorum non regalium* ibidem nulla mentio facta est, tacite eorundem alienationem permissam esse, consequitur.

XLVIII.

etiam quod ad donationem privilegiorum. Sicuti autem superius diximus, Principem non solum res corporales, sed & incorporales, *jura* nempe *& privilegia*, donare posse: ita sciendum est, etiam hoc

hoc in casu Cæsaris potestatem restrictam esse. Sic per *Capitulat. Leopold. art. 34. Joseph. art. 33.* cautum est, ne Imperator sine consensu Electorum alicui *privilegium monetandi* concedat, idem quoque ratione vectigalium concedendorum obtinet vid. *Capit. Leop. art. 21. Joseph. art. 20.* Præterea Imperatori non est licitum, *majores dignitates* e.g. Principum, Comitum &c. cuiusvis pro lubitu largiri, sed certum hic modum, certaque requisita observare debet. *Capit. Leop. art. 47. Joseph. art. 43.* Et quamvis Cæsar aliquem Principis vel Comitis titulo honoraverit: illud tamen solus efficere nullo modo potest, ut idem *votum & sessionem in comitiis* Imperii impetret; nisi Status Imperii, & præcipue illud, cuius membrum fieri debet, collegium consenserint. *d.d. l.l.*

XLIX.

Denique *res quedam a Principe alienari non possunt, 3) res quæ propter expressam prohibitionem.* Paradoxon hoc quibusdam videbitur, Principem, quem omnibus superiorum fecimus, ab aliquo prohiberi posse. Quamvis enim ex adductis in §. §. *precedentibus* exemplis manifestum sit; Principi non raro multa omittenda esse, quæ alias sua natura licita sunt: fundamentum tamen ipsi in pacto, non vero in prohibitione, quæsumus. Verum quicquid sit, omnino casus dantur, ubi vi prohibitionis quædam a Principe omitti debent, eorumque in præsens duos recensebimus.

L.

Prior est, quando ille personæ, quibus naturalis in Principem potestas competuit, quales sunt parentes, aliquid alienari *Ea fit, vel a parentibus,*

nari prohibuerunt, quod ut plurimum in testamento fit, & inter privatos fideicommissum familiæ vocatur. Nov. 119. cap. 11. & autb. sed in ea, ubi Brunneinan. C. ad L. Facid. Hoc autem fideicommissum non solum in regno patrimoniali, ubi de toto regno ab Imperante, per ultimam voluntatem disponi posse, supra monuimus: sed etiam in regno non patrimoniali seu usufructuario locum habet. Quamvis enim Princeps hoc in casu de ipso regno disponere nequeat, potest tamen res proprias descendentibus suis sub certis conditionibus relinquere, quæ deinde ab illis vi obligationis naturalis non minus implendæ sunt, ac dispositiones privatorum propter auctoritatem legum civilium. Huc tamen non pertinet fideicommissum pactitium, hoc enim prohibitionem non involvit. Idem dicendum de eo casu, cum Princeps regnum aut alia bona extraneo cuidam, sub quo & frater intelligitur, relinquit, sub conditione, ne alienet. Acceptantem enim non vi prohibitionis, sed propter pactum teneri, ii, qui rerum moralium gnari sunt, intelligunt, aut si jus Civile in partes vocandum, obligatio illa ex quasi contractu, aditione nempe hæreditatis, descendit.

LI.

vel ab Imperantibus.

Secundus casus existit in illis Principibus, qui certo respectu supremi, & alia consideratione subjecti sunt. Qualem conditionem in Principibus Germaniæ nostræ supra demonstravimus. Hi scilicet ratione Superioritatis Territorialis independentes sunt: vid. tb. 8. & seqq. in certis tamen casibus nil, nisi obsequii gloria ipsis relicta est, tb. 6. Ita ab Imperatore Principes Germaniæ

niæ

niæ prohiberi possunt, ne Principatus suos vel in totum vel pro parte alienent. *Seckendorffs Teutscher Fürsten-Staat lib. 2. cap. 2. §. 2.*

LII.

Fortasse & feuda huc referenda esse, nonnulli putabunt, verum quo minus id faciamus, sat nobis rationis est, Etenim aut feuda sunt regalia, tunc sub nomine Principatum comprehenduntur, aut non sunt regalia, & tum eorum mentionem hic fieri, nihil attinet. Quamvis enim ea sine domini directi agnatorumque consensu alienari non posse, concedatur, attamen Princeps ut Princeps, (qualem in tota dissertatione præsupponimus) feuda non regalia, vassalli instar, possidere nequit. Extra territorium vero si feuda non regalia possideat (quæ feuda extra curtem vocantur,) respectu illorum non est Princeps, sed privatus, adeoque si quam de iis donationem faceret, illa effectum Principalis donationis, de quo infra dicemus, non haberet.

An feuda huc referri queant?

LIII.

Meliori jure huc referenda sunt *fideicommissa familiae & pactitia*. Quod ad illa attinet, Principes Germaniæ, ne ea alienent, obligari, patet ex elegantissimo responso Facultatis Juridicæ Vitembergensis apud Zieglerum *de I. M. lib. 1. cap. 4. §. 28.* Hæc vero, tametsi ea ratione Principum omnimodo independentium prohibitionem non involvere diximus, *ib. 50.* hic tamen eandem important, propterea quod Principes Germaniæ Judiciis Imperii subjecti sunt, a quibus alienatio interdici potest, *conf. ib. 6. & 51.* Fideicommissorum

An fideicommissa familiae & pactitia?

forum

forum autem pactitorum sedes est in *L. 3. C. de donat. que sub mod.* quo itaq; res eo melius intelligatur, hunc casum pono: Princeps *Ludovicus* Principi *Carolo* bona quædam donat, hac conditione, ut post decennium eadem Principi *Fridrico* restituat. Hic manifestum est, *Carolus* bonorum donatorum dominium per decennium habere, ita tamen ut eadem alienare nequeat; & licet de facto id fieret alienatio pro nulla habenda foret. Jam autem quæritur: quam actione teneatur *Carolus*, si decennio elapso rem restituere recuset? *R. Ludovicus* eum conditione causa dati causa non secuta convenire poterit. *Fridrico* vero adversus *Carolus* dabitur aut actio ex stipulatu, si sc. hæc intercessit, aut condictio ex hac Lege Vid. *Brunnem. ad b. l. DD.* communiter fideicommissario actionem realem concedunt, quam sententiam, quamvis verba hujus legis ibi: *condictio actionis persecutionem* respuant, praxis tamen fori sequitur. Mihi vero nunquam non arrisit sententia *Dni. Præfidis*, qui eam actionem in rem scriptam esse statuit, harum enim natura est, ut quamvis ex jure ad rem orientur, contra quosvis tamen possessores dentur.

LIV.

Forma donationis est, ut fiat gratis.

Uti autem omnis donatio, ita & ea, quæ a Principe proficiscitur, gratis fit, & quidem ut plurimum ad remunerationem benemeritorum. Quæ præsumptio huic donationi adeo perpetua est, ut nulla causa expressa ea in dubio propter merita facta esse censeatur. Quæ autem in jure Civili circa modum donandi disposita sunt, ea, quatenus ex jure naturali descendunt,

scendunt, huc applicari possunt. Sic certum est, Principem vel inter vivos vel mortis causa *pr. Inst. de donat.* sub modo, sub conditione, ex certo die, ad certum diem *L. 2. C. de donat. quæ sub mod.* donare posse. Nec minus donatio per personam intermediam e. g. procuratorem fieri potest. Vid. Schilt. *Introd. ad Jus Feud. cap. 4. § ult.* Ea vero, quæ jus Civile præter juris naturalis tradita adjecit, hinc exulant, quod & ipsi Romani observarunt. Sic quamvis donatio quingentos aureos excedens, nisi insinuata fuerit, de jure Civili quod ad excessum vitietur; *L. 34. pr. §. 1. L. 36. §. 3. C. de donat.* ea tamen donatio quæ ab Imperiali munificentia proficiscitur, ab insinuatione immunis declarata est *d. L. 34. pr.* quod etiam ad donationem Principi a privato factam extensum *auth. item § a privatis d. t.* ne Princeps deterioris esset conditionis in dando, quam in accipiendo. Adde quæ supra diximus *ib. 23.*

LV.

Accedimus jam ad explicandam *vim & efficaciam* Effectus donationis Principalis. Omnem vero donationem donantem ad implendam promissionem obligare in *aprico est.* Et quamvis illa vis quod ad privatos lege insuper civili firmata sit; nihilominus tamen jus naturæ solum sat virtutis habet, ad Principem efficaciter obligandum. Sicut autem Princeps & auctoritate & potentia privatos antecedit: ita & donatio ejus longe majores effectus, ac privatorum aliqua producit. Ante omnia certum est, constitutiones Juris Civilis, effectum donationis restringentes, intuitu

F

tu

tu Principis cessare, utpote cui omnia, quæ jus divinum non prohibuit, licent. Quocirca, etsi ex sententia juris Civilis donatio tantum jus ad rem tribuat; jus vero in re seu dominium infecuta demum traditione transferatur: nihilominus in donatione Principis rem aliter se habere, dicendum est. De jure enim naturali *traditio ad transferendum dominium necessaria non est*; Potius constat, illud etiam ex pacto nudo transferri Grot. *lib. 2. cap. 6. §. 1.* ad quem locum omnino videatur Ziegler, qui non solum ridet eos juris Civilis DD. qui Dominium sine traditione transferri, sibi imaginari non possunt: sed etiam eleganter ostendit, casus illos, ubi Romani dominium sine traditione transferri, statuerunt, non ex beneficio juris Civilis esse, sed ex simplici jure naturæ, quod lex civilis in usum revocaverit.

LVI.

tum civili.

Verum enim vero ne quidem opus est, ut juris naturalis placita adeo enixe adducamus: siquidem etiam sententia juris Civilis idem effectus de donatione a Principe facta demonstrari potest. Etenim, ut modo diximus, certum est, *de jure Civili sæpe dominium sine traditione transferri*, id quod fit 1) *per legem*, non solum in donatione mortis causa, propter nuptias, & ea quæ ecclesiæ, civitati &c. fit; ut supra *th. 1. 2. §. 3.* demonstravimus: sed etiam in legato & fideicommissis *L. 80. de legat. 2.* 2) *per officium Indicis* in judiciis divisoriiis, familiæ herciscundæ, communi dividundo, finium regundorum. *§. ult. 1. de offic. Indic.* imo 3) *per solum*

solum privatorum contractum in societate omnium bonorum *L. 1. in f. & L. 2. pro socio.* Jam vero Princeps est fons & origo omnium legum, Judices quoque omnem potestatem a Principe accipiunt; quapropter idem effectus Principi non potest non competere. Cessat itaque in ejus donatione *L. 15. C. de R. V.* qua dispositum est, ut ei, qui antea jus ad rem habuit, præferatur ille, qui postea jus in re consecutus est. Ut res clarior fiat, sequentem propono casum: *Titius* donavit ante annum fundum suum *Lucio*, traditionem autem usque in hunc diem suspendit; hodie eundem fundum *Cajo* donat, & insimul tradit. Quæritur, uter horum præferendus sit? R. *Cajum* præferendum esse. Quamvis enim *Lucii* jus antiquius sit, attamen *Caji* jus longe fortius est. Aliter vero res se habet in donatione Principis. Ratio differentia facili est, privatus enim per solam donationem tantum jus ad rem transfert: at Princeps nuda promissione statim jus in re transmittit. Quocirca, licet postea rem donatam nondum traditam alteri rursus donet, & simul tradat, posterior tamen nihil consequitur, unde priori anteferri possit. Illustravit hanc quæstionem integra observatione *Gail. 1. O. 55.*

LVII.

Cum autem *th. 25.* monitum sit, Principem etiam expectativam feudi nondum aperti alteri donare posse, videndum erit, an tum idem effectus obtineat, atque ita dominium statim in expectativarium transeat? *An donatio expectativa jus in re tribuat?*

Casus talis est. Princeps, idemque dominus directus,

ctus, *Titio* confert expectativam feudi, deinde vero, antequam decedat vasallus ultimus possessor, ad eisdem petitionem prædictum feudum in allodium convertit; quo facto Vasallus ejusmodi fundum olim feudalem, nunc allodiam, *Cajo* vendit & tradit. Jam quidem certum est, expectativario contra Principem, qui simul dominus directus fuit, actionem personalem competere. At illud quæritur: *An etiam tertium possessorem, nempe Cajum, actione reali convenire queat?* quod prima fronte *affirmandum* videtur, non quidem de istiusmodi domino directo, qualis communiter in jure feudali Longobardico describitur; sed de eo, qui simul est Princeps, præsertim in Saxonia, ubi idem est Princeps ac dominus directus idem vasallus ac subditus. Vasalli enim Saxonici non solum de fidelitate, sed etiam de subjectione jurant. Vid. Dn. Præf. *Resol. Lauterb. tit. de judic. p. m. 123. & seq.* Quo quidem præstructo, fortassis non obstare credideris, *L. 15. C. de R. V.* nec illud, cum contenditur, expectativam nihil aliud, quam donationem esse, atq; ita non modum, sed solum titulum largiri, quum ipsi dixerimus *ib. preced.* hæc jura Principem non obligare. Amplius quidem objici posset, Principem seu dominum directum tempore illo, quo adhuc vixit Vasallus, idemque possessor, nondum habuisse dominium utile, sed solum spem consolidationis, ergo nec ipsum dominium utile transferre potuit, quamvis maxime accesserit investitura & traditio. Verum *¶* in præsentī casu locum esse *fictioni retrotractionis*, ita ut, quemadmodum Princeps pure donans statim revera transfert dominium, ita tem-
pus

pus mortis vassalli ejusdemque ultimi possessoris retrotrahatur ad tempus initæ donationis, atque adeo ejusmodi donatio pure facta, consequenter tempore donationis dominium utile in Principem, eundemque dominum directum jure consolidationis, & amplius ex ea donatione prædictum dominium utile statim in expectativarium transiisse fingatur.

LVIII.

At enim vero alia est in hoc capite quæstio potestatis, alia voluntatis. Quin enim Princeps, ut Princeps, expectativam cum eo effectu, quem prædiximus, conferre possit, nullus dubito. Num vero idem in dubio & regulariter facere velle intelligatur, merito ambigas, quum potius secundum receptum usu Jus Feudale se conformare, atque adeo ante investituram jus in re translatum nolle, credatur. Unde, cum in dubio magis domini directi jure, quam jure Principis expectativam conferre præsumatur, cautela expectativario commendanda est, ut vel *verba reduplicativa*, ut Princeps, als Landes-Fürst / literis expectativæ insuenda, vel *hypothecam super ipsa feudi expectativa* cum consensu domini directi sibi constituendam, vel denique, quod magis est, statim *eventualiter*, ut loquuntur, h. e. in eventum mortis ultimi possessoris a domino directo super ejusmodi feudo *se investendum curet*. Nam utroque casu consequitur jus in re & actionem realem, & altero quidem hypothecariam, altero, eveniente scilicet die, rei vindicationem contra tertium quemcunque possessorem.

*Distinctio
inter potestatem & voluntatem.*

Cautela.

LIX.

*An donatio
Principis et-
iam posses-
sionem
transferat?*

Tantum tamen effectum Principis donatio non habet, ut etiam *possessionem* ipso jure transferat; hæc enim sine facto vel proprio, vel minimum per alium exercito, concipi nequit, non solum ex sententia juris Civilis, vid. *L. 4. C. de acquir. & retin. possess.* sed etiam secundum placita juris naturæ, quod luculenter demonstrat. Pufend. *de J. N. & G. lib. 4. c. 9. §. 7.* Videmus etiam in omnibus illis casibus, in quibus dominium ipso jure transire diximus, possessionem sine traditione non transferri. Gail. 2. *O. 52. n. 9.* Hinc eo in casu interdicta retinendæ vel recuperandæ possessionis locum non habent. *ibid. n. 2.* Investitura quoque ipsa non possessionem, sed tantum facultatem possessionem apprehendendi largitur *ibid. n. 14.* Imo *si talia a Principe donata sunt, quibus vehemens obstat præsumptio, ne quidem in possessione presentanea defenditur.* donatarius, *arg. cap. 7. de privileg. in 6.* Istiusmodi autem sunt regalia, item immunitas ab oneribus publicis &c. Sed excipitur vulgo possessio decennalis, quod quidem sic capiendum; privatam contra Principem *non vincere in possessorio summario*, seu hoc ipso, quod possideat; *vincere tamen in possessorio ordinario*, seu ob admixtam possessioni circumstantiam justitiamq; vel ratione temporis h. e. quod possideat per 50. annos, vel ratione qualitatis, quod titulatum habeat possessionem. Vid. Dn. Præs. *Resolut. Lauterb. tit. de A. d. P. p. m. 109. & seq.*

LX.

LX.

Alter peculiaris donationis a Principe factæ effe- 2) effectus.
 ctus est, quod in ea jus accrescendi obtineat. Est autem
 jus accrescendi, cum res aliqua pluribus indivisim con-
 cessa post mortem unius aut plurium non ad conce-
 dentem revertitur, sed consociis cedit. Jus hoc regu-
 lariter a negotiis inter vivos exulat. Vid. Hopp. *Com-*
ment. ad §. ult. l. de donat. Verum per expressam consti-
 tutionem Constantini in *L. un. C. si liberal. imperial. soc. & c.*
 cautum est, ut jus accrescendi in donatione Principis
 obtineat. Requiritur autem ut 1) *una eademq, res, 2)*
ab uno eodemq, Principe 3) pluribus 4) indivisim donata,
 fit. Quod si vero unicuique donatario certa pars ad-
 signata fuerit, jus istud cessat *arg. d. L. ibi communiter.*
 Addi potest & 5) *ut sc. res illa sit allodialis*, in feudo enim
 jus accrescendi non obtinet, per expressum textum
2. F. 12. Ratio forte est, quod feudi concessio inter
 contractus referatur. *Tertius* denique effectus est, 3) *effectus.*
quod in re a Principe filiofamilias donata patri non compe-
tat usufructus. L. 7. C. de bon. qua lib. Ceterum quæ hic
 de donatione a Principe facta diximus, etiam locum
 habent in donatione Principi facta, *arg. auth. item & a*
privatis C. de donat.

LXI.

Isti vero effectus, quibus donatio Principis ra- *An hi effe-*
 diat, *contractibus a Principe celebratis tribui non possunt.* *ctus etiam in*
 Princeps enim in contractibus suis jure privatorum *contractibus*
 utitur, seque non solum naturaliter, sed etiam civili- *locum habe-*
 ter *ant?*

ter obligat. Atque illud *natura justitiae commutativa* (in contractibus praecipue dominantis) *requirit*, inquit, Ziegler. *de J. M. lib. 1. cap. 31. §. 22. ut quo vinculi nexu obligatum sibi habere velit contrahentem, eodem ipse quoque illi obligetur, cum justitiae commutativa haec sit natura, ut respectum personae plane non admittat.* Conf. Auctores magno numero citati a Gail. 2. O. 55. n. 7. Consentit etiam Laut. *in Comp. jur. tit. de in lit. jur.* ubi iuramentum in litem adversus Principem locum habere statuit. Nec obstat, Principem non posse pro imperio cogi, illa enim diversitas solum ad modum exequendi spectat, nos vero jam de modo obligandi solliciti sumus. Hinc videmus, in aliquibus Principibus Principem non secus ac privatum coram certo iudicio conveniri posse, non quod illud Principem, eundemque dominum suum cogere queat, sed quod Princeps declarandae suae obligationis causa idem tanquam arbitrum eligat: in aliis autem causa coram consiliariis aut commissariis specialiter ad hanc rem constitutis ventilatur, qui fide sua, qua Principe tenentur, tantisper liberati sententiam dicunt. Ziegl. d. l.

LXII.

Grotii sententia cum nostra conciliatur.

Eandem fere sententiam fovet Grot. *de J. B. & P. lib. 2. cap. 14. §. 6. n. 2.* qui tamen distinguit inter eos contractus, qui *a Principe ut Principe*, & inter eos, qui *a principe ut privato* celebrantur: hos describit, quod sint tales, qui a quovis alio fieri possunt, in his Principem civiliter obligatum esse, atque adeo jure privato-

vatorum uti concedit. Quod vero ad illos attinet, contendit, Principem non alio quam naturali jure teneri. Princeps autem ut Princeps contrahere dicitur, quoties non in privatorum utilitatem sed totius reip. causa contrahit. Sic quando Princeps in summa reip. necessitate expectativas vendit; ut pecunia inde redacta commune bonum promoveatur, idem ille effectus, qui in donatione obtinet, locum habet, & dominium sine traditione transfertur. Atque hæc ut verissima sunt: ita non contrariantur sententiæ nostræ, qua asseruimus, Principem in contractibus jure communi uti. Namque in casu hic proposito non celebratur solus contractus emtionis venditionis, sed versatur insimul ingens meritum emtoris, qui pecunia sua reip. necessitatem levare sustinuit, quod utique a Principis munificentia sine præmio linquendum non est.

LXIII.

Quamvis autem donationes frequentissime ea *Donationis* fini fiant, ut perpetuo firmæ ratæque maneant: non *contraria.* tamen contra negotii indolem esse diximus, si sub conditione resolutive aut in diem celebrentur, quo facto *existente conditione vel die eas expirare* necesse est. Idem contingit, *si persona*, cui tantum ad tempus vitæ donatum est, *moriatur*, quod ut plurimum in privilegiis & immunitatibus fieri consuevit. Nonnunquam etiam *revocatione* extinguitur, quod quidem indistincte asserendum non est: Principem enim firmiter obligatum esse demonstravimus. Jus Civile tres enu-

G

merat

merat casuum species, quæ privatis jus revocandi donationes concedunt, quæ sunt, 1) *supervenientia liberorum.* 2) *lesio in legitima.* 3) *ingratitude donatarii.* *Prima* ex jure naturali fluit, adeoque optime huc applicari potest, non solum si regnum ipsum, sed & si patrimonium a rege donatum sit. *Secunda* inferius excutietur, ubi de revocatione, quæ à successore Principis fieri potest, agemus. *Tertia* autem huic negotio vix accommodari poterit. Species enim ingratitude, quæ a Jctis enumerantur, fere omnes crimen læsæ majestatis important, cujus pœna semper cum confiscatione bonorum conjuncta est, atque ita bona delinquentis Principi cedunt, non qua ab ipso donata, sed qua a defuncto possessa. Idem quoque dicendum est, si feloniam commissa feudum amittatur, aut si Princeps dominio eminenti utatur, vi cujus in summa necessitate constitutus subditis bona auferre potest. Grot. *lib.2. cap. 14. §. 2.* utrobique enim Princeps bona non qua donata a se, sed qua possessa occupat. Et quamvis distinguere velis inter donationem perfectam tantum & consummatam, certum tamen est, debita activa non minus ac alias res in bonis esse censer.

LXIV.

De revocatione privilegiorum.

Quod in specie ad privilegiorum revocationem attinet, DD. variæ sunt sententiæ. Vulgo distinguunt inter privilegia *conventionalia*, *remuneratoria* & *mercenaria*: duo priora genera revocari non posse, concedunt; ac ratione tertii potestatem revocandi indistincte

stincte Principi competere, statuunt. vid. DD. citati a Zieglero *de I. M. lib. 1. cap. 12. §. 12.* Verum sententiam istam confutarunt Grot. *de I. B. & P. d. l. §. 13.* & Ziegler. *d. l. §. 13.* qui tamen revocationem admittunt, si reip. utilitas vel necessitas illam exigat. *Casus tamen, inquit Zieglerus, ita comparatus esse debet, debet, ut utilitas directo & principaliter statum reip. concernat. & necessitas precisa sit, cui aliter, nisi per ablationem juris tertii provideri & occurri nequeat, & tum tamen si fieri potest, damnum datum compensatione resarciendum est.* Quod si tamen sub clausula precarii, concessum sit privilegium, semper revocari poterit. Grot. *d. l.*

LXV.

Ultimo denique videndum erit, *an donatio a An successor*
successore Principis revocari queat? Certum est, do-
 nationem, quam prædecessor revocare potuit, non *revocari*
 minus a successore retrahi posse. Quod etiam di-
 cendum de ea donatione, quæ uno vel altero ex il-
 lis requisitis, quæ superius enarravimus, destituitur.
 Tandem etiam revocationi locus erit, si sit
inofficiosa i. e. legitimam liberorum lædat, quod in
 regno patrimoniali circa ipsum regnum, in non pa-
 trimonialibus vero circa bona patrimonialia tantum ac-
 cidere potest. Quanta vero hic esse debeat legiti-
 ma adeo accurate definiri nequit; illud certum est,
 eam quantitatem quæ in jure Civili statuta est, huc
 applicari non posse: interim jus naturæ dicitur,
 eam, ex circumstantiis definiendam esse: ipsius
 quoque

AK TA 4858

52 DE DONATIONE PRINCIPIS.

quoque negotii indoles monstrat, tantam eam statuendam esse, ut illi, quibus debetur, honeste, & prout conditio aut status eorum postulat, vivere queant. Conf. Rhet. I. I. P. libr. 2.

tit. 40.

107

M

fta-
&
ve-

ULB Halle 3
004 756 86X

crepund
fieri, qu
ciues, I
tam pro
aetatis T
liqui aeu
pro inco
demum
humani
stari iuv
mari Sax
optant.
propius
facile ag
ardorem
neament
nitoris n
pretantu
diocris
stantiaqu
guiculis
ptis aug
est, qua

quidem
praeclare
t, nemo
ineuntis
emo re-
is, quin
a, omnes
iciasque
m prae-
bore fir-
atim ex-
MINE,
s notas
um vim,
, ac li-
Proge-
m inter-
od me-
e prae-
nde vn-
ae coe-
gnitum
praece-
ptis

